

Republika Srbija
VRHOVNI SUD SRBIJE
Rev 2393/07
12.09.2007. godina
Beograd

U IME NARODA

Vrhovni sud Srbije u Beogradu, u veću sastavljenom od sudija: Vladimira Tamaša, predsednika veća, Ljubice Milutinović, Jovanke Kažić, Milomira Nikolića i Branislave Apostolović, članova veća, u parnici tužioca AA, čiji je punomoćnik AB advokat, protiv tuženog BB, radi razvoda braka, odlučujući o reviziji tuženog, izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Pančevu Gž. 594/07 od 18.04.2007. godine, u sednici veća održanoj dana 12.09.2007. godine, doneo je

P R E S U D U

ODBIJA SE revizija tuženog izjavljena protiv presude Okružnog suda u Pančevu Gž. 594/07 od 18.04.2007. godine u delu u kome je odlučeno o izdržavanju maloletne dece i kojom je potvrđena prvostepena presuda Opštinskog suda u Vršcu P. 1598/06 od 18.12.2006. godine u trećem stavu izreke.

Ista presuda Okružnog suda u Pančevu UKIDA SE u delu u kome je odlučeno o vršenju roditeljskog prava i troškovima parničnog postupka, kao i presuda Opštinskog suda u Vršcu P. broj 1598/06 od 18.12.2006. godine u drugom i četvrtom stavu izreke i predmet vraća prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Okružnog suda u Pančevu Gž. 594/07 od 18.04.2007. godine odbijena je žalba tuženog i potvrđena presuda Opštinskog suda u Vršcu P. broj 1598/06 od 18.12.2006. godine u delu odluke o vršenju roditeljskog prava, izdržavanju i troškovima parničnog postupka.

Presudom Opštinskog suda u Vršcu P. broj 1598/06 od 18.12.2006. godine u prvom stavu izreke razveden je brak AA i BB oboje iz VV. Drugim stavom izreke roditeljsko pravo u odnosu na maloletnu decu stranaka MM1 rođenog ___ i MM2 rođenog ___. godine vršiće samostalno majka AA, dok tuženi BB - otac ima pravo da održava lične odnose sa maloletnom decom u dogovoru sa majkom koja vrši roditeljsko pravo. Trećim stavom izreke obavezan je tuženi da na ime doprinosa za izdržavanje maloletne dece plaća po 9.000,00 dinara za svako dete mesečno unapred do 5-tog u mesecu na ruke tužilje počev od 19.09.2006. godine kao dana podnošenja tužbe pa dok za to postoje zakonski uslovi. Četvrtim stavom izreke odlučeno je o troškovima parničnog postupka.

Protiv pravosnažne presude Okružnog suda u Pančevu tuženi je blagovremeno izjavio reviziju zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava a preko ovlašćenog punomoćnika advokata.

Vrhovni sud je ispitao pobijanu presudu u smislu člana 399. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 125/04) pa je našao da je revizija tuženog delimično osnovana a delimično nije osnovana.

U provedenom postupku nije učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 361. stav 2. tačka 9. ZPP na koju revizijski sud pazi po službenoj dužnosti. Nije učinjena ni bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 361. stav 2. tačka 7. ZPP jer je tuženi uredno pozvan za saslušanje u svojstvu parnične stranke uz upozorenje na posledice nedolaska saopštavanjem na ročištu 09.11.2006. godine da će se sledeće ročište na kome će biti izveden taj dokaz održati 18.12.2006. godine, a tuženi na to ročište nije pristupio. Uzimanje informativnih podataka od stranaka o imovini stečenoj u toku trajanja braka, ne predstavlja bitnu povredu odredaba parničnog postupka, jer o zahtevu za deobu imovine u predmetu nije odlučivano. Međutim, imovinske prilike stranaka su od značaja za odmeravanje visine dosuđenog izdržavanja. Ne predstavlja ni bitnu povredu odredaba parničnog postupka okolnost da tuženom koji nije prisutan na raspravi za koju je uredno pozvan, nije dostavljen izveštaj Centra za socijalni rad. Naime, tuženi u svojstvu stranke ima pravo da razgleda spise i upozna se sa sadržinom izveštaja Centra za socijalni rad koji se u spisima nalazi, pa bi to pravo tuženom bilo uskraćeno u slučaju da mu nije omogućće razgledanje spisa. Pošto se tuženi nije javljao sa zahtevom da razgleda spise i proveriti navode sadržane u izveštaju Centra za socijalni rad, time je sebe lišio mogućnosti da se sa sadržinom tog izveštaja upozna.

Prema utvrđenom činjeničnom stanju tužilja i tuženi su zaključili brak ___ godine. Iz braka imaju dvoje zajedničke dece i to MM1 rođenog ___ i MM2 rođenog ___. godine. Zajednica života parničnih stranaka prestala je u junu mesecu 2006. godine zbog ozbiljno i trajno poremećenih bračnih odnosa. Stranke su i nakon toga nastavile da žive u istoj kući na kojoj su suvlasnici sa po 1/2, s tim što tuženi dolazi samo da prespava u kući i ne boravi duže vreme u kući. Deca parničnih stranaka pohađaju osnovnu školu, majka se stara o njihovom izdržavanju jer tuženi za izdržavanje dece daje sredstva koja su dovoljna jedino za plaćanje užine i račune za telefon i struju. Tužilja je zaposlena u "GG", gde ostvaruje mesečnu zaradu tokom 2006. godine u iznosima koji se kreću između 18 588 00 dinara i 16 930 00 dinara. Tuženi je vlasnik i direktor Preduzeća "DD" koje se bavi

su roba iznosa 10.000,00 dinara i 10.000,00 dinara. Tuženi je vlasnik i direktor i poduzetnik (ZPP) koji se bavi proizvodnjom i prodajom ____. Ta roba se prodaje u prodavnici koja je vlasništvo tuženog. Tuženi ima zaposlene dve radnice. Pored toga ima radionicu koja se bavi ____. Tuženi sudu nije dostavio dokaz o visini svojih prihoda. Oba roditelja su sposobna i u mogućnosti da se staraju o deci, ali je majka neposredno više angažovani roditelj u staranju o deci i deca su upućeni na majku. Maloletni MM2 je u uzrastu kada mu je briga i prisustvo majke neophodna iz kog razloga su maloletna deca poverena majci na brigu i staranje. Održavanje roditeljskih odnosa između oca i maloletne dece nije posebno i fiksno uređeno, već je ostavljeno na dogovor oba roditelja pošto žive u istom stambenom i životnom prostoru.

Na osnovu ovako utvrđenog činjeničnog stanja nižestepeni sudovi su zaključili da su ispunjeni uslovi za razvod braka s tim da se roditeljsko pravo u odnosu na maloletnu decu poveri samostalno majci AA a da se tuženi obaveže na plaćanje doprinosa za izdržavanje maloletne dece po 9.000,00 dinara počev od podnošenja tužbe pa ubuduće dok za to postoje zakonski uslovi. Takvo stanovište prvostepenog suda prihvatio je i drugostepeni sud potvrđujući prvostepenu presudu u celini.

Predmet odlučivanja po reviziji je vršenje roditeljskog prava, odluka o izdržavanju maloletnog deteta kao i odluka o troškovima postupka.

Utvrđujući potrebe maloletne dece kao poverilaca izdržavanja, i mogućnosti tuženog kao dužnika izdržavanja, a vodeći računa o minimalnoj sumi izdržavanja, nižestepeni sudovi su pravilnom primenom materijalnog prava odlučili o izdržavanju maloletne dece dosuđujući svakom od njih po 9.000,00 dinara na ime izdržavanja od podnošenja tužbe pa ubuduće dok za to postoje zakonski uslovi i obavezujući tuženog - oca da izdržavanje plaća. Sudovi su imali u vidu kriterijume za određivanje izdržavanja iz člana 160. Porodičnog zakona kao i način određivanja izdržavanja iz člana 161, vodeći računa i o odredbi člana 162. Porodičnog zakona po kojoj poveriocu izdržavanja visina izdržavanja treba da omogući najmanje takav nivo životnog standarda kakav uživa roditelj dužnik izdržavanja. Pošto je tuženi preduzetnik čije se preduzeće bavi proizvodnjom i prodajom ____, koji je vlasnik i direktor toga preduzeća a pritom poseduje u vlasništvu prodavnicu u kojoj zapošljava dve radnice, i radionicu u kojoj se bavi ____, nižestepeni sudovi su zaključili da njegove materijalne mogućnosti dozvoljavaju da doprinosi izdržavanju svoje dece dosuđenim iznosima ne dovodeći pritom u pitanje svoju egzistenciju. Sudovi su imali u vidu doprinos majke za izdržavanje dece kroz rad i staranje koji svakodnevno ulaže u negu i podizanje maloletne dece, kao i uzrast i potrebe dece. Propust tuženog da dostavi izveštaj i dokaze o svojim primanjima, zaključak nižestepenih sudova ne dovodi u sumnju. Revizijski navodi tuženog kojim se osporava pravilnost primene materijalnog prava u pogledu dosuđenog doprinosa za izdržavanje (jer je za oboje dece dosuđen isti iznos od po 9.000,00 dinara iako postoji između njih starosna razlika od četiri godine), nije osnovan. Potrebe dece u tom uzrastu su veoma slične, jer su deca školskog uzrasta i u periodu intenzivnog odrastanja.

Sa iznetih razloga primenom člana 405. stav 1. Zakona o parničnom postupku revizija tuženog u delu koji se odnosi na dosuđeno izdržavanje odbijena je kao neosnovana.

Međutim, u pogledu odluke o vršenju roditeljskog prava, Vrhovni sud nalazi da je zbog pogrešne primene materijalnog prava činjenično stanje ostalo nepotpuno utvrđeno, pa kako ne postoje uslovi da se pobijana presuda preinači, to je istu valjalo ukinuti u tom delu.

Naime, pored toga što nižestepeni sudovi nisu pravilno primenili materijalno pravo u ovom delu jer je izostalo utvrđenje određenih činjenica, učinjena je i bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 361. stav 2. tačka 12. ZPP jer nisu ocenjeni svi izvedeni dokazi pre svega izveštaj Centra za socijalni rad, niti su dati potrebni razlozi o odlučnim činjenicama koje se tiču odluke o vršenju roditeljskog prava. Prema stanju u spisima prvostepeni sud je zatražio izveštaj od Centra za socijalni rad ____ u pogledu vršenja roditeljskog prava i održavanja ličnih odnosa dece sa roditeljem sa kojim ne žive i dobio izveštaj koji nije bio predmet svestrane ocene od strane prvostepenog suda. Iz tog izveštaja se ne može zaključiti da je sa decom obavljen razgovor u pogledu omogućavanja deci da daju svoje mišljenje sa kojim od roditelja bi želeli da žive već se govori o pozitivnoj motivaciji oba roditelja da se staraju o deci. Takav izveštaj je nepotpun, iako se u jednom pasusu izveštaja navodi da su deca orijentisana ka majci, jer stručni tim Centra za socijalni rad nije na adekvatan način proverio i utvrdio mišljenje deteta. To nije učinio ni prvostepeni sud jer nije pozvao centar da dopuni svoj nalaz, niti je sam pozvao decu da na zakonom propisani način utvrdi njihovo mišljenje.

Prema odredbi člana 65. Porodičnog zakona dete koje je sposobno da formira svoje mišljenje ima pravo slobodnog izražavanja mišljenja, pravo da dobije sva obaveštenja koja su mu potrebna za formiranje mišljenja a mišljenju deteta se mora posvetiti dužna pažnja o svim pitanjima koja se tiču deteta u svim postupcima u kojima se odlučuje o njegovim pravima u skladu sa godinama i zrelošću deteta. Dete koje je navršilo 10 godina života može slobodno i neposredno izraziti svoje mišljenje u svakom sudskom i upravnom postupku u kome se odlučuje o njegovim pravima a sud i organ uprave utvrđuju mišljenje deteta u saradnji sa školskim psihologom odnosno organom starateljstva, porodičnim savetovalištem ili drugom ustanovom specijalizovanom za posredovanje u porodičnim odnosima, u prisustvu lica koje dete samo izabere. Prema odredbi člana 266. istog zakona u sporu za zaštitu prava deteta u sporu za vršenje odnosno lišenje roditeljskog prava sud je uvek dužan da se rukovodi najboljim interesom deteta i ima dužnost da detetu koje je sposobno da formira svoje mišljenje pomogne da dobije obaveštenja koja su mu potrebna da izrazi svoje mišljenje u skladu sa godinama i zrelošću deteta, osim ako bi to bilo u suprotnosti sa najboljim interesom deteta.

U smislu odredaba novog Porodičnog zakona roditeljsko pravo tj. njegovu sadržinu obuhvataju: staranje o detetu, čuvanje i podizanje deteta, vaspitavanje deteta, obrazovanje deteta, zastupanje deteta, izdržavanje deteta, upravljanje i raspolaganje njegovom imovinom a vršenje roditeljskog prava može biti zajedničko ili samostalno.

U porodičnim sporovima načelo dispozicije stranaka je ograničeno. aktivna uloga suda je nađlašena. na sud ima

U porodičnim sporovima na koje se odnose članovi 407. i 408. ZPP, aktivna uloga suda je ključna, pa sud ima obavezu da se postupci koji se tiču ostvarivanja i zaštite prava deteta odvijaju u najboljem interesu deteta, uz aktivno sudelovanje suda i drugih stručnih organa. Konkretna porodična situacija i razrešenje pitanja vršenja roditeljskog prava u ovom slučaju, kada oba roditelja žive u istoj kući deca se nalaze sa njima, zahtevalo je iscrpniju i detaljniju analizu svih aspekata koji se tiču vršenja roditeljskog prava a posebno i utvrđivanje mišljenja deteta. Pošto sudovi nisu postupili na opisani način, došlo je do pogrešne primene materijalnog prava, jer je izostalo utvrđenje odlučnih činjenica te odluka nema razloge o odlučnim činjenicama, što predstavlja i bitnu povredu odredaba parničnog postupka.

U ponovnom postupku nižestepeni sudovi će otkloniti učinjenu povredu odredaba parničnog postupka i utvrditi sve pravno relevantne činjenice od kojih zavisi pravilna primena materijalnog prava, pa potom doneti drugu odluku u ukidajućem delu.

Na osnovu člana 407. stav 2. ZPP odlučeno je kao u drugom stavu izreke. Odluka o troškovima parničnog postupka zavisi od konačnog ishoda spora, pa je i ona morala biti ukinuta.

Predsednik veća-sudija

Vladimir Tamaš, s.r.

Za tačnost otpravka

Upravitelj pisarnice

Mirjana Vojvodić

dc